

ΝΙΩΘΩ ότι για τη νέα παραγωγή του Θεάτρου Σκάλα, τον «Καπετάν Μιχάλη» θα είναι δύσκολο να συνοψίσω κάποιες αναλυτικές θέσεις που έχω και προπάντων να κάνω ισολογισμό των υπέρ και των κατά. Συνήθως συμβαίνει το αντίθετο. Βγαίνω από μια παράσταση με μια γεύση πικρή, ξινή, γλυκειά αλλά συγκεκριμένη. Την κρατάω και προσπαθώ να την αναλύσω και να τη δικαιολογήσω στον εαυτό μου και στους άλλους μετά. Τέτοια γεύση, τέτοια γενική εντύπωση δεν κατάφερα να σχηματίσω και οι λόγοι γι' αυτό υπάρχουν.

Είναι μια παράσταση που πρέπει κανείς να τη βλέπει εξ αποστάσεως. Εννοώ εκείνη τη μεταφορική απόσταση, απ' αυτές που χωρίζουν το κοινό από τα γνωστά πεζά κλασικά έργα στις κινηματογραφικές ή θεατρικές τους διασκευές. Το ανάγνωσμα σαν ατομική και άκρως προσωπική διαδικασία επιτρέπει τη στενή επαφή, μέχρι και την εισχώρηση, αν πρόκειται για προικισμένο αναγνώστη. Αλλά όταν το πεζό μετατρέπεται σε θέαμα, οι δέχτες το παρακολουθούν όλοι μαζί και «από μακριά». Έτσι οι μορφές του χρειάζονται μεγέθυνση και γενίκευση με σκοπό την άμεση αναγνώριση από το κοινό (γι' αυτό και οι κοινοτοπίες, συνήθως κατακρίετα στην τέχνη φαινόμενα, εκλαμβάνονται σαν προτερήματα).

Αυτή ακριβώς την απόσταση δεν μπορούσα να κρατήσω. Από τη μια αισθάνομαι ότι γνωρίζοντας ή μαυτεύοντας το σκεπτικό της επιλογής του έργου, τα κίνητρα και τις ελπίδες των συντελεστών, τις αντικειμενικές αντιξοότητες, δικαιολογούσα κάποτε και τα αδικαιολόγητα. Από την άλλη, προσκολλημένη στο πώς γίνεται το κάθε τι στην παράσταση, πρόσεχα υπερβολικά τις κάθε λογής «ραφές» και ειδικά τις άτεχνες. Έτσι δυσφορούσα με τον εαυτό μου μεταξύ των θεατών της πρεμιέρας που αποδέχονταν την παράσταση με μια συ-

ναισθηματική φόρτιση. Δυστυχώς, δεν έχω δει την παράσταση του 1983, όταν θιασάρχης, σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής ο Γιάννης Βόγλης ανέβασε το έργο στην ίδια διασκευή του Κώστα Κολώτα και το έφερε στην Κύπρο. Αν μιλούμε για την υποκριτική δουλειά του Βόγλη σ' αυτή την παράσταση, το μόνο που θα αφαιρούσα από τον

**«Καπετάν Μιχάλης, Ελευθερία ή θάνατος»
Του Νίκου Καζαντζάκη
από το Θέατρο Σκάλα**

Διασκευή: Κωστής Κολώτας
Σκηνοθεσία: Γιάννης Βόγλης
Σκηνικά: Πάρης Μεταξάς
Κοστούμια: Θεοδόσης Καλλιόδης
Παίζουν: Γιάννης Βόγλης, Άντρος Κρητικός, Πέτρος Μιχάλας, Γρηγόρης Τουμασάτος, Θανάσης Δρακόπουλος, Παντελής Παπακωνσταντίνου, Χριστόφορος Χριστοφόρου, Ανδρέας Μουσουλιώτης, Κίμων Αποστολόπουλος, Μόνικα Μελέκκη, Έλενα Χριστοφή, Πατρίσια Πεττεμερίδου, Μανώλης Μιχαηλίδης, Κυριάκος Τοφαρίδης.

Ο καθένας πολεμούσε τη δική του μάχη

«Καπετάν Μιχάλη» είναι τα 15 χρόνια που πέρασαν από την πρώτη του αναμέτρηση με το ρόλο «Ο Κάπρος» με την καζαντζακική υπερτροφία των χαρισμάτων και των ελαττωμάτων του, με τη χωρίς όρια ψυχή, που δε θα μπορούσε να φτιαχτεί από το λιγοστό κείμενο της διασκευής, που είναι η κορυφή του παγόβουνου της ολοκληρωμένης μορφής του ήρωα που υπάρχει στο πεζο πρωτότυπο. Ο Βόγλης δε χτίζει, λοιπόν, το ρόλο του στην παράσταση, τον έχει έτοιμο, φτιαγμένο από την πλούσια ύλη του μυθιστορήματος. Η ευστοχία στην εξωτερική μορφή δίνει ακριβώς το ζητούμενο εφέ της άμεσης αναγνώρισης και αποδοχής.

Ότι αφορά τους άλλους ήρωες ο Βόγλης σαν σκηνοθέτης και το Θέατρο Σκάλα σαν εργοδότης είχαν τη δυνατότητα μιας διανομής, η συμβατικότητα της οποίας δεν ξεπερνά τα συνηθισμένα όρια μιας μεγάλης παραγωγής - τολμήματος ενός ελεύθερου θιάσου με την ad-hoc στελέχωση της ομάδας. Το πιο φανερό, κατά την άποψή μου μειονέκτημα της παράστασης ήταν οι αδύνατοι εσωτερικοί δεσμοί μεταξύ των ηθοποιών.

Ούτε οι ψυχολογικές αναμετρήσεις, ούτε οι μονομαχίες, ούτε οι ερωτικές σκηνές δεν τους ένωναν σε μια πραγματική συνύπαρξη και ο καθένας συνέχιζε να περιφέρει στη σκηνή μια μορφή φτιαγμένη στο μέτρο των δυνατοτήτων του. Ίσως μόνο στη σκηνή του Μιχάλη-Μανουσάκα (Μ. Μιχαηλίδης) και της Κατερίνας (Π. Πεττεμερίδου) - Ρινώς (Ε. Χριστοφή) δημιουργήθηκε το απαραίτητο δέσιμο. Στις πλείστες όμως περιπτώσεις ο θίασος ακολουθούσε τον Καπετάν Βόγλη σαν άτακτος στρατός και ο καθένας πολεμούσε τη δική του μάχη.

Έτσι, ο Γρηγόρης Τουμασάτος κατάφερε να χαρίσει στον Καπετάν Πολυξίγκη του παλληκαρίσια εμφάνιση και λεβέντικη συμπεριφορά. Δημιουργεί μια συμπαγή φιγούρα με την εξωτερική της μορφή να γίνεται η πλήρης έκφραση του περιεχομένου.

Ποιοτική δουλειά έδειξε ο Μανώλης Μιχαηλίδης και στους δυο ρόλους, του γέρο-Σήφακα και του Μανουσάκα. Λύση ανάγκης για το θίασο με απροσδόκητα καλά αποτελέσματα.

Ο Θανάσης Δρακόπουλος στο ρόλο της Εφεντίνας, καλά συστήθηκε στη «Σύλβια» του Σκάλα και στο Μαριβώ του «Ένα», έτρεχε στη σκηνή τραβώντας μια πολύ προσωπική γραμμή, που από τη μια θύμιζε το γελοιοποιό από το σαιξπηρικό «Λίρ» και από την άλλη το άσπρο κουνέλι από την «Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων»:

Αυτές τις εργασίες θα ξεχώριζα, παρόλο που ο σκηνοθέτης και η ηθοποιός Μόνικα Μελέκκη σίγουρα βάσιζαν πολλές προσδοκίες στο ρόλο της Εμινε. Νομίζω ότι η περιττή αυτοπεποίθηση έβλαψε την ηθοποιό και το αόριστο εξωτικό ή ξενικό σχέδιο του ρόλου ήταν λανθασμένη σκηνοθετική επιλογή (όπως και το άσχετο βουλγάρικο τραγούδι).

Ο Κίμων Αποστολόπουλος στο ρόλο του Νουρήμπεη δε μπορούσε να αποτελέσει το

αντίβαρο στον Γιάννη Βόγλη-Καπετάν Μιχάλη. Έτσι οι σοβαρές σκηνές μεταξύ τους έπαιρναν μια επικίνδυνη μονόπλευρη κλίση.

Η πολύ καλή διασκευή του Κωστή Κολώτα συνδύαζε τη σωστή επιλογή δραματικών κορυφών του έργου και την έντεχνη θεατρική τους σύνδεση.

Τα σκηνικά του Πάρη Μεταξά σε συνειδητή σύγκρουση με τα πλούσια παραδοσιακά κρητικά κοστούμια έπαιζαν με μηναιικούς συμβολισμούς (διπλός πέλεκυς, κέρατα ταύρου). Αυτό όμως το διάβασα στο σημείωμα του σκηνογράφου, ενώ στη διάρκεια της παράστασης νόμιζα πως είχα μαντέψει το συμβολισμό της διπλής κεντρικής κατασκευής σαν εικαστική απόδοση του διλήμματος «Ελευθερία ή θάνατος» μ' ένα καυτό κόκκινο «Η» στη μέση. Είχα προειδοποιήσει στην αρχή ότι δε θα καταφέρω να συνοψίσω τα σκόρπια σημειώματά μου.

**NONA
ΜΟΛΕΣΚΗ**